

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 567/2012-8

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 7. novembra 2012 predbežne prerokoval sťažnosť M. N., R., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Považská Bystrica v konaniach vedených pod sp. zn. 7 C/47/2012, sp. zn. 10 C/50/2012 a sp. zn. 4 C/39/2012 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. N. o d m i e t a pre nedostatok právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky na jej prerokovanie.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 4. októbra 2012 doručená sťažnosť M. N. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho

základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Považská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) v konaniach vedených pod sp. zn. 7 C/47/2012, sp. zn. 10 C/50/2012 a sp. zn. 4 C/39/2012.

Sťažovateľ v sťažnosti okrem iného uviedol, že v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 7 C/47/2012 sa domáhal „*podľa ustanovení zákona č. 514/2003 Z. z.*“ proti žalovanej Slovenskej republike – Generálnej prokuratúre Slovenskej republiky, náhrady „*nemajetkovej ujmy vo výške 800 000.- € s 9 % úrokom z omeškania ročne od 26. 09. 2012 do zaplatenia*“. Uplatnený nárok odvodzoval sťažovateľ z toho, že „*V trestnej veci 1 T/78/2008 došlo k dvom nesprávnym úradným postupom, a to keď prokurátorka Z. S. konala voči poškodenému napriek preklúzii práva trestnej zodpovednosti prečinu zanedbania povinnej výživy a zániku vyživovacej povinnosti zo zákona, a že táto prokurátorka súdu nepredniesla obžalobu na prvom pojednávaní pred súdom. Zo zápisnice o výsluchu predvedeného poškodeného zo dňa 04. 04. 2008 vyplýva, že uznesenie o vznesení obvinenia z trestného činu zanedbania povinnej výživy podľa § 213 ods. 2 Trestného zákona ČVS: OÚV-23/PU-1997 zo dňa 02. 02. 1997 poškodený osobne obdržal pred výsluchom dňa 04. 04. 2008, sťažnosť proti tomuto uzneseniu si podal. Podľa názoru navrhovateľa právo prokurátorky na obžalobu už bolo premlčané a prekludované, pričom orgány štátnej moci – polícia a prokuratúra rozhodli na príkaz sudcu JUDr. I. H. z OS Považská Bystrica o zatknutí, kedy orgány štátnej moci zisťovali jeho pobyt, polícia M. o ňom vytvorila dezinformácie, že jeho pobyt nie je známy, a vedeli, že býva v maringotke na ul... v M. Od roku 2005 bol registrovaný úradom práce. Sudca OS Považská Bystrica na neho dokonca pre uvádzaný trestný čin napriek prezumpcii neviny vydal mediálny zatykač a začal pátranie prostredníctvom televízie..., ktoré aj skutočne bolo odvysielané občanom SR. Následne m. polícia poškodeného navrhovateľa zatkla a obmedzila na osobnej slobode od 03. 04. 2008 od 17.00 hod. do 04. 04. 2008 do 14.10 hod., držali ho v cele s putami na rukách ako nebezpečného zločinca, správali sa k nemu arogantne, v policajnom doprovide bol prevezený na súd do P., kde ho v budove súdu držali v železnej klietke, celú dobu mal na rukách putá, bol hladný, nemohol telefonovať, bol psychicky ponížený.*

Po prejednaní veci pred sudcom ho prepustili a nechali ísť do M. na vlastné náklady. Musel znášať negatívne reakcie okolia, a stále je im vystavovaný. Stratil možnosť zamestnať sa a získať stály príjem.“

Zo sťažnosti ďalej vyplýva, že sťažovateľ „rovnao žaloval na OS v Považskej Bystrici Slovenskú republiku v zastúpení Ministerstvo vnútra SR (konanie č. 4 C/39/2012, vec je neukončená v odvolacom konaní) a v zastúpení Ministerstvo spravodlivosti SR (konanie č. 10 C/50/2012, vec je v konaní I. stupňového súdu)“.

V ďalšej časti sťažnosti poukazuje sťažovateľ na to, že „Už skôr, v konaní 8 C/68/2010 (žalobca M. N. c/a JUDr. I. H., sudca OS Považská Bystrica, o ochranu osobnosti s prísl.) na Okresnom súde Považská Bystrica boli uznesením KS v Trenčíne sp. zn. 4 NcC/12/2010 zo dňa 03. 05. 2010 z prejednávania a rozhodovania vylúčení všetci sudcovia tohoto súdu. Vec bola prikázaná na prejednanie a rozhodnutie OS Bánovce nad Bebravou.

Vo všetkých konaniach o námietke zaujatosti konajúceho súdu rozhodol KS v Trenčíne záverom tak, že vylúčil iba sudcu OS Považská Bystrica JUDr. I. H. Predchádzajúce uznesenie nadriadeného súdu o vylúčení sudcov prvostupňového súdu ostalo v platnosti. Vo veci konal a koná zaujatý a vylúčený súd. Veci 7 C/47/2012 a 4 C/39/2012 vylúčený a zaujatý súd aj rozhodol.

Z hľadiska vylúčenia sudcu je právne významným vzťah sudcu buď k prejednávanej veci (o ktorý ide v prípade konkrétneho záujmu sudcu na určitom spôsobe skončenia konania a rozhodnutia o veci), alebo k účastníkom konania (ide oň napríklad v prípade priateľského, resp. nepriateľského vzťahu sudcu k účastníkovi konania) integrálnou súčasťou práva na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd) je garancia toho, aby vo veci rozhodoval nezávislý a nestranný sudca. Výnimku z ústavnej zásady nezmeniteľnosti zákonného sudcu (čl. 46 Ústavy) predstavuje inštitút vylúčenia sudcu z rozhodovania. Jedným z dôvodov, ktorý umožňuje prelomiť ústavnú zásadu nezmeniteľnosti zákonného sudcu, je dôvod spočívajúci v tom, že by hrozilo riziko, že vo veci mohol rozhodovať zaujatý a nie nestranný sudca. Nestrannosť sudcu sa prejavuje v dvoch aspektoch. Jeden spočíva v rýdzo osobnom presvedčení určitého sudcu

v danej veci (tzv. subjektívny test zaujatosti) a vyjadruje vnútorný psychický vzťah samotného sudcu k prejednávanej veci (zahrňujúci vzťah sudcu k predmetu konania, jeho účastníkom) a je o nej schopný vypovedať jedine sám sudca.

Samotná povaha okolnosti (podľa zákona č. 514/2003 Z. z. za sudcu koná štát – SR, predmet konania je zhodný, t. j. konanie a rozhodovanie sudcu JUDr. I. H. v tr. veci 1 T/78/2008, účastníci konania zhodní), vyvoláva pochybnosti o nezaujatosti už skôr vylúčených sudcov OS v Považskej Bystrici. Všetci sudcovia konajúceho súdu už skôr vyjadrili svoj subjektívny test zaujatosti a o ňom nadriadený súd v Trenčíne právoplatne aj rozhodol z dôvodu kolegiality, priateľstva k sudcovi JUDr. I. H. To, že v napadnutom konaní bol vylúčený už iba sudca JUDr. I. H., na ich subjektívnom teste zaujatosti podľa názoru sťažovateľa už nič nemení.“.

V nadväznosti na uvedené sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd pri predbežnom prerokovaní prijal jeho sťažnosť na ďalšie konanie a vo veci samej nálezom takto rozhodol:

„1./ Základné ústavné práva sťažovateľa N. M. na konanie a rozhodovanie OS v Považskej Bystrici podľa čl. 46 Ústavy SR a čl. 6 ods. 1 Dohovoru v konaniach č. 7 C/47/2012, 10 C/50/2012 a 4 C/39/2012 boli porušené.

2./ Ústavný súd SR priznáva sťažovateľovi podľa čl. 127 ods. 3 Ústavy SR finančné zadosťučinenie vo výške 15 000.-€ za zásah do základného ústavného práva sťažovateľa.“

Sťažovateľ zároveň požiadal, aby mu ústavný súd ustanovil advokáta na jeho zastupovanie v konaní pred ústavným súdom z dôvodu finančnej tiesne.

Ústavný súd pred predbežným prerokovaním sťažnosti v súčinnosti s okresným súdom zistil, že právna vec sťažovateľa vedená pod sp. zn. 7 C/47/2012 nie je ku dňu predbežného prerokovania sťažnosti právoplatne skončená. Na základe odvolania sťažovateľa proti zamietajúcemu rozsudku okresného súdu rozhodol vo veci Krajský súd v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom z 13. septembra 2012 tak, že rozhodnutie okresného súdu ako vecne správne potvrdil. V súčasnosti prebieha ešte v tejto veci administratívna agenda.

Ani ďalšie dve konania vedené pod sp. zn. 10 C/50/2012 a sp. zn. 4 C/39/2012 nie sú podľa informácie občianskoprávnej kancelárie okresného súdu dosiaľ právoplatne skončené. Vo veci vedenej pod sp. zn. 10 C/50/2012 sťažovateľ proti zamietajúcemu prvostupňovému rozsudku do dňa predbežného prerokovania sťažnosti odvolanie nepodal a vo veci vedenej pod sp. zn. 4 C/39/2012 napadol sťažovateľ prvostupňový rozsudok, ktorým bola jeho žaloba zamietnutá, odvolaním, na základe čoho bol predmetný spis 3. októbra 2012 predložený krajskému súdu na rozhodnutie, ktorý dosiaľ o odvolaní sťažovateľ nerozhodol.

II.

Ústavný súd ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Konanie o sťažnostiach je bližšie upravené predovšetkým v § 49 až § 56 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z.z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na prerokovanie

ktorých nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

Sťažovateľ v sťažnosti namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaniach vedených pod sp. zn. 7 C/47/2012, sp. zn. 10 C/50/2012 a sp. zn. 4 C/39/2012.

II.1 K namietanému porušeniu v petite sťažnosti označených práv postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C/47/2012

Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne. Z uvedeného vyplýva, že v prípadoch, ak osobitný právny predpis zakladá právomoc všeobecného súdu rozhodnúť o ochrane základných práv a slobôd fyzických osôb alebo právnických osôb, je právomoc ústavného súdu vylúčená.

Zmyslom a účelom tejto zásady je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad ustanovených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04).

Všeobecné súdnictvo zabezpečuje fyzickým osobám a právnickým osobám presadzovanie svojich práv, zaväzuje sa poskytnúť im účinnú ochranu pred neoprávnenými

štátnymi zásahmi, pritom má prednostne chrániť a presadzovať individuálne základné práva a slobody. Príslušné procesné poriadky sú zárukou účinnosti tejto právnej ochrany aj zárukou ochrany zákonného prístupu k uplatňovaniu základných práv a slobôd (I. ÚS 61/06).

Zásada subsidiarity zahŕňa okrem iného aj princíp minimalizácie zásahov ústavného súdu do právomoci všeobecných súdov, rozhodnutia ktorých sú v konaní o sťažnosti preskúmané (IV. ÚS 303/04).

Sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy môže vzhľadom na princíp subsidiárnej právomoci ústavného súdu zásadne smerovať iba proti právoplatnému rozhodnutiu orgánu verejnej moci, ktorý vo veci rozhodol po vyčerpaní všetkých opravných prostriedkov, resp. iných právnych prostriedkov, ktoré mal sťažovateľ k dispozícii v poslednom stupni. K prípadnej náprave namietaného zásahu do základných práv zaručených ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou nemôže dôjsť tak, že by z konania o sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy a z prieskumu ústavným súdom bolo vynechané rozhodnutie o poslednom procesnom prostriedku, ktorý zákon sťažovateľovi na ochranu jeho práv poskytuje.

V danom prípade bol oprávnený podľa príslušných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku o odvolaní proti zamietajúcemu rozsudku okresného súdu v právnej veci sťažovateľa a jemu predchádzajúcemu postupu rozhodnúť krajský súd, ktorý na základe odvolania sťažovateľa rozsudkom z 13. septembra 2012 napadnutý prvostupňový rozsudok potvrdil. Sťažovateľ teda využil možnosť podania riadneho opravného prostriedku proti rozhodnutiu okresného súdu a jeho vydaniu predchádzajúcemu postupu, o ktorom bolo rozhodnuté v odvolacom konaní.

Keďže právomoc krajského súdu rozhodnúť o odvolaní sťažovateľa proti namietanému postupu okresného súdu v označenom konaní vylučuje právomoc ústavného súdu preskúmať postup okresného súdu, ústavný súd pri predbežnom prerokovaní

sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok svojej právomoci.

II.2 K namietanému porušeniu v petite sťažnosti označených práv postupom okresného súdu v konaniach vedených pod sp. zn. 10 C/50/2012 a sp. zn. 4 C/39/2012

Proti namietanému postupu okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C/50/2012 bol sťažovateľ oprávnený podať odvolanie, o ktorom by bol oprávnený a aj povinný rozhodnúť krajský súd. Do predbežného prerokovania tejto sťažnosti tak však neurobil, z čoho v nadväznosti na už spomínaný princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu vyplýva, že sťažnosť v tejto časti je potrebné odmietnuť pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

Rovnaký záver možno urobiť aj vo vzťahu k námietke sťažovateľa smerujúcej proti postupu okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C/39/2012, v ktorom síce sťažovateľ napadol zamietajúci prvostupňový rozsudok a jeho vydaniu predchádzajúci postup odvolaním, o ktorom však dosiaľ krajský súd, ktorému bol spis predložený 3. októbra 2012, nerozhodol. Preto je potrebné sťažnosť v tejto časti pred rozhodnutím krajského súdu o opravnom prostriedku sťažovateľa považovať za podanú predčasne. Keďže právomoc krajského súdu rozhodnúť o namietanom postupe okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C/39/2012 na základe odvolania sťažovateľa vylučuje právomoc ústavného súdu, ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti aj v tejto časti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok svojej právomoci.

Po zistení nedostatku právomoci v konaní pred ústavným súdom už nie je potrebné skúmať, či sú splnené ďalšie procesné podmienky. Tomuto postupu totiž bráni zistený nedostatok neodstrániteľnej procesnej prekážky spočívajúci v nedostatku právomoci ústavného súdu (podobne PL. ÚS 3/98).

Po odmietnutí sťažnosti bolo už bez právneho dôvodu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľa.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. novembra 2012